

nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-na-period-do-2025-roku-ta-vnesennya-zmin-do-deyakih-i300621-673 (дата звернення: 23.02.2022).

3. Вайда Т.С. Військово-патріотичне виховання майбутніх правоохоронців: [навчально-методичний посібник]. Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2007. 124 с.

Отримано 05.03.2022

УДК 37.01:[316.624-053.6+271]

Іван Васильович КРИЦАК,

старший науковий співробітник науково-дослідної

лабораторії з проблем досудового розслідування

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3530-4269>

РЕЛІГІЙНІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІ ПРОЦЕСИ, АТМОСФЕРА ДУХОВНОСТІ ЯК ЗАПОРУКА ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСОБИСТОСТЕЙ У ДЕРЖАВУ ВИСОКОГО ТИПУ І МОЖЛИВОСТЕЙ

Говорять, що один у полі не воїн, хоча віруюча людина ніколи не одна, – вона з Богом. Водночас, спільне подолання труднощів, виконання ролі керівника соціальних ролей і процесів, з баченням проблем і прогалин соціального виховання у юному віці може справити неабиякий вплив на поведінку і психіку особистості засудженого, що згодом відобразиться на рівні його загальної соціалізації у людському середовищі. Так, якщо у навчально-виховному закладі А. С. Макаренка існував театр, де можна було спробувати себе у ролевих іграх, то нами пропонується та територія виправних колоній, та й загалом провідних установ, – побудова православних храмів, зважаючи на тисячолітню традицію Хрещення Київської Русі та утвердження православної культури у нашій державі, необхідність її глибокого пізнання. У переломні періоди збереження української державності саме православ'я було об'єднавчою силою народу, особливо з подоланням монголо-татарського іґа чи спротивом латино-польському окатоличенню і васальству за умови достойної відсічі під проводом Богдана Хмельницького у національно-визвольному повстанні 1654 року. Сьогодні народ також здатен піднятися з колін духовної неволі та скованості і об'єднатися, мобілізуватися у вирішенні внутрішніх і зовнішніх конфліктів та розчарувань, особливо що стосується реальної російсько-української і так званої «духовної, невидимої» війни, результатом яких є бажання духів злоби погубити людські душі. У цих процесах обов'язковою є повага до звичаїв, традицій, націй і народностей, які проживають на території України та багатьох держав, де своє місце у відповідній ієрархії займає кожний, відповідно до принципу соціальної справедливості, а не «торжества незаконно награваного».

Важливо щоденно служити Божественну літургію, яка подібно вибуху атомної бомби очищає все навкруги, а головне – залучати дітей, старших до справ Церкви, бути її алтарниками, у всьому допомагати священнику, роблячи спільну добродійну справу служіння ближнім у хоспісах, допомоги самотнім, тощо. Коли такі соціальні ролі та служіння бачиш на власні очі, співпереживаєш їм, Божественна Благодать неодмінно відвідує і переповнює людину. Тому так важливо поглянути на вказану проблему з позицій духовно-релігійної обізнаності та вихованості на засадах ознайомлення з діяльністю Церкви Христової як боголюдського організму, яка об'єднує в собі Церкву Небесну Торжествуючу та Земну – Войовничу проти сил зла і його послідовників. Зауважимо, що не кожна церковна інституція може називатись Церквою Христовою, а лише та, яка має спадкоємність від апостольських часів.

Слід наголосити, що наріжним каменем преображення людини є навчально-виховна практика з самого раннього віку у так званому закладі духовної освіти домашньо-родинного

типу, чи соціального оточення, де рівень високості та освіченості залежить від генотипу людини, а головне «принципу матері: не та, що народила, а яка виховала». Він формується ще з часу, коли батьки охрестили і регулярно причащають дитину у Храмі, згодом з допомогою і появою перших слів на устах, коли вони отримують потужний духовний заряд, завдяки молитовному стану дають потенціал життя, докорінно змінюють життєвий устрій, шлях і статус особистості. Тут існує складна ієрархія досягнень духовних рівнів, залежно від внутрішнього (духовного) стану та фізичного подвигу, який звершується, інакше кажучи, життєвого хреста, який несе людина чим піднімається на вищі щаблі духовності, котрі щоразу збагачують її, сприяють кращій координації у соціальному середовищі і формують вектор подальшого розвитку людської особистості, залежно від розуміння смислу життя, від одкровенень наставника та його загальної обізнаності чи впливу найближчого соціального оточення.

Очевидно, на процес розвитку людської особистості і ступінь розширення її кругозору має неабиякий вплив успішність виконання життєвої місії та статус авторитетності особистості-лідера і, як наслідок, унікальне явище – кількість послідовників, що дозволяє реалізувати кожного разу нові завдання і плани, чим супроводжується успішність виконання життєвої місії на тому чи іншому поприщі, коли змінюється відношення до людей, відбувається загальне світоглядне переображення. Такі процеси проходять не як одномоментний акт, а як постійно-діючий колективний процес впливу одних особистостей на інших, коли в результаті конкурентних досягнень вдається досягти неабияких успіхів.

Розумна конкурентна критика дає орієнтир у якіснішому виконанні завдань, що є стимулом до самосвідомості, конкурентної боротьби, коли оточення вбирає в себе той чи інший аспект виховання або навіть всю атмосферу обстановки, що згодом незвичайним чином впливає на більшість, та поширюється далеко за межі соціальної спільноти. В даному випадку вік не важливий, інколи малолітні мають ясніші знання до релігійного знання та осяяння, ніж дорослі, – спільно виконуючи те чи інше завдання, щоразу змінюючи релігійний статус, коли останні будуть першими, а перші – останніми (Мф. 19:30), направляючи усі сили у послідовний процес виховання особистості, зважаючи на її вікові та оціночні особливості суджень в духовній атмосфері найскладнішого типу – Церкві Христовій, благословляючи Господа на всякому місці «владичества» його (Пс. 102:22), враховуючи постійно мінливу соціальну обстановку, занурення у внутрішні світи, систему взаємодії та спілкування. За словами ап. Павла, «для всіх я був усім, щоб спасти деяких» (1 Кор. 9:22), тобто для немічних немічним, для іудеїв іудеєм, для елліна елліном, для дитини дитиною, для язичників язичником, щоб лише при нагоді засвідчити про справи Господні.

Наявність Храму рукотворного розпочинається з Храму душі, з домашньої Церкви – сім'ї, що дозволяє брати участь у практиці виховання з допомогою не просто слів, а високих духовних станів передусім серцевих відчуттів, розуму, відкриттів і обізнаності, глибше розширюючи власний кругозір, який дає можливість вийти за межі повсякденних хлопотів, заглибитися у високі обрії духовних світів. Життя у такому ритмі безпосередньо впливає на психіку та свідомість багатьох, шляхом загальності зібрань, авторитетності старших. Вплив на особистість з допомогою молитви, праці, навчання та виховання формує єдину колективну волю, що сприймається більшістю, як конкурентна боротьба і перевага у подвигах заради досягнення відповідного рівня духовної обізнаності та досконалості, щоб не піддатися мінливості світу цього, переймаючи авторитет житій святих, коли кожен із них вже прожив свій земний шлях та є еталоном у наслідуванні; коли принцип наставництва, соціального керівництва та служіння є визначальним завдяки практиці самого життя Храму, який є відкритим для всіх і кожного, де кожен член Церкви є бажаним і повноправним прихожанином, знаходиться на тому чи іншому рівні духовності чи гріховного стану, що загалом потребує безперервної роботи над собою, звершення подвигів, щоб мати ті чи інші привілеї в соціумі та добрі справи для вічності.

В арсеналі духовного життя немає нікого не потрібного, адже, за словами ап. Павла, у великому будинку є посуд не лише золотий і срібний, а й дерев'яний та глиняний (2 Тим. 2:20).

Тобто одні по Благості Божій мають великі дари і таланти, а другі ж не володіють особливими здібностями, часто відіграючи в житті Церкви навіть більшу роль і значення за своє смирення та убогість душі. Тому не належить оцінювати людей за їхніми зовнішніми ознаками, а скоріше внутрішніми достоїнствами. Водночас, немає недосяжного духовного рівня, він щоразу змінюється у міру рішучості людини, бажання переміни власного життя, якою б недосяжною поставлена ціль не була. У спільній взаємодії та спілкуванні, досягнення того чи іншого рівня стає можливим, відкритим і доступним для всіх. Більше того, рівень намоленості Храму залежить від кожного прихожанина. Відповідна неземна атмосфера відчувається обов'язково. Тоді людина долає сотні і тисячі кілометрів, щоб потрапити до того чи іншого місця святості. Вибудовується взаємна довіра один до одного, до священнослужителів. Коли навіть один із членів церкви відпав, усі співпереживають і моляться за нього, де ніхто не має права бути відкинутим у разі покаяння, підданим докорам, діючи за принципом «не суди і не судимий будеш, яким судом судите, таким і будете судимі, і якою мірою міряєте, такою і вам відміряється» (Мф. 7, 1-2).

Поза всяким сумнівом, відкритість Храму залежить від ступеня впливу отриманої інформації на свідомість, а також різноманітних життєвих ситуацій та бажання докорінної переміни життя, не відкладаючи на завтра те, що можна зробити сьогодні. Тим самим отримуючи реалізацію найважливіших принципів і результатів виховання у Храмі, коли людська природа розчулена глибоким перейняттям церковних піснеспівів, співпереживанням людській біді і горю, а також відчуттям атмосфери і висоти Духу інших особистостей. Саме у Церкві Христовій те чи інше слово має у разі більшу силу і здатне розтопити найбільш закам'янілі серця, тому так важливо відвідувати храм. Праведний Іоанн Кронштадський говорив: якщо зібрати коштовності усього світу і покласти на одну чашу терезів, а на іншу Божественну Літургію, то чаша Божественної літургії переважить [3]. Святому, на наш погляд, у «Слові про Божественну літургію» вдалось найбільш влучно пояснити, що це за дійство, вище всіх земних стихій і дарувань. Справді, коли Бог всюдисущий, то навіщо ходити до Церкви? Так, наприклад, у всій атмосфері є вода, але коли нам хочеться пити, ми шукаємо джерело чи колодязь. Тому принцип відкритості та співпричетності до кожної особистості у духовних та соціальних процесах і переживаннях, об'єднаний спільними молитвами один за одного, відображається на зовнішньому середовищі, вихованості, культурі, загальній освіченості людини. Тут важливим є аналіз самого середовища, особливе місце в якому займають високодуховні особистості, рівень освіченості яких видний за їхнім образом мислення (за Сократом, «заговори, щоб я тебе побачив») та відображається зовні дивним чином, де діють абсолютно інші закони духовного життя, коли обновляється гріховна природа людини і бачиться нею величезна кількість гріховностей, що є запорукою досягнення подальших високих духовних станів.

Рівень духовності Храму та його загальна привабливість і атмосфера Духу залежить не від убранств, а намоленості, коли він є неперевершеним у духовному сенсі та збирає звідусіль прихожан навколо старця-духівника, який допомагає Словом, молитвою. Таким чином, церква лікує людські душі, вона є запорукою високих відкриттів і майстерності, успіху та ентузіазму, де йде постійне навчання, щоб зрозуміти, яким чином скласти найважливіший іспит життєвої школи, пройшовши достойно двадцять митарств основних гріхів, щоб в змозі покрити їх чеснотами і, так би мовити, «перепливти вогненну ріку в очікуванні бажаного раю». Така вихованість розпочинається із наймолодшого віку, коли докорінна трансформація і гармонізація стосується абсолютно всіх, хто бачить себе у Храмі, хто дивним чином потрапив до нього і проходять кожного разу новий курс переосмислення духовності з позицій життєвого досвіду і віку.

Храм є своєрідним ресурсом самопідтримки й гармонізації відносин, адже усе у Вселенній взаємопов'язано. Це сіль землі, куди стікаються усі. Це бажане Царство Небесне, що бачиться далекоглядним маяком Церкви Христової як корабля духовного спасіння у бурхливому морі земного життя. Головне, знову не натрапити на ті самі пастки духовного падіння та спустошення, не повернутися у гріховне минуле. Очевидно, Храм є найефективнішим засобом духовно-

виховного, релігійно-навчального середовища, який має потужний енергетичний заряд. Він постає досить усталеною традиціоналістською, самодетермінованою структурою поєднання небесного та духовного світів. Це стійке виховання настільки впливає на середовище, атмосферу оточуючих, що переминює життя всього суспільства. Наприклад, створює своєрідний духовний вибух через ситуацію з біснுவатими, коли у повсякденному житті це нормальні люди, а в Храмі починають кричати несвоїми голосами, де гріховна природа проявляється у «тіпанні» у різні сторони. У такому разі виникає необхідність, докорінної переміни себе шляхом сповідання гріхів та регулярного причастя, щоб погасити ворожі напади похотей лукавого. Боротьба зі злими, невидимими духами можлива, коли священнослужитель досяг рівня святості, отримав статус високодуховної особистості, тобто здобув незаперечний авторитет у духовному світі шляхом досягнення високого ступеня смиренності, проти якого вони не можуть повстати, з чим не можуть боротись і тремтять, перед силою Божою і Його премудрістю. Найчастіше священнослужитель приховує свої духовні стани і рівень здобутої святості, щоб його праведність не була помітною для людського ока, діючи за словами Спасителя. Нікому не кажіть, що сотворив вам Господь (Мф. 17:9).

З самого початку становлення Церкви Христової вона увінчалася кров'ю мучеників, які зачислені до лику святих і є великими помічниками християн у життєвих обставинах. Тому у ХХ–ХХІ столітті, як це наглядно спостерігається, ворог роду людського обирає не тільки фізичну, а й духовну війну, завдяки широкому розповсюдженню інформаційних технологій. У нинішньому світі важливо, щоб Церква Христова була тим рятівним кораблем, який не потопає, а чітко тримає курс до маяка, яким є Христос, через якого можна досягти Царство Небесне. Головне – устояти у спротиві світським спокусам на основах православ'я, як фундатори, будівничі храмів Душі, реалізуючи важливий принцип – ефективне керування процесами за допомогою атмосфери намоленості, благодаті за серцем, а не людським мудруванням і зверхністю. У такому разі створюється атмосфера «Творця», де успішно функціонують механізми не зовнішнього, а внутрішньо-духовного світу.

Спонукаючим засобом приходу до храму дорослих є діти, за яких існує співпереживання, щоб вони вирости добрими господарями своєї землі, відшукали себе у житті, займались улюбленою справою, були вихованими особистостями, законослухняними громадянами суспільства і усвідомлювали б головне – як спасти свою безсмертну душу, найдорогоцінніший скарб земного життя. Вже з раннього віку вони являють між собою більш-менш сформовані зв'язки шляхом участі у недільних школах, спільних піснеспівах, заняттях, що неабияк об'єднує майбутні колективи. Будучи молодією генерацією та продовжувачами добрих традицій і звичаїв свого родоводу, діти запобігають соціальним вибухам суспільства, є наступниками після старшого покоління, передавальною ланкою і рушійною силою змін на краще, посередниками між атмосферою сім'ї та соціальним середовищем, заради вироблення інструментів управління системою суспільства. Діти несуть у собі духовні основи ідеології батьків, у бездоганному виконанні Заповідей Божих, є правонаступниками майбутнього суспільства.

Діючи за методом тріади існування світу, окремі особистості у силу свого рівня духовності є тими благодатними провідниками, через яких передається воля Божа на Землі (це старозавітні і новозавітні пророки, святі, а також правителі). У світі Бога Отця, Сина і Святого Духа, де найкращим аналогом Трійці є «сонце, світло і тепло», утворюється благодатний устрій побудови Царства Божого на землі за божественними законами, де усі співпереживають за справу людського спасіння, коли складається чітка, логічна ієрархія бачення світу з божественних начал і позицій, з погляду духовної логіки і наукових відкриттів. За таких умов Храм є інструментом, базисом для духовного спасіння. Коли до нього потрапляють нові особистості, вони активно інтегруються у духовне життя, подібно як через крапельницю лікарство вливається в посудину, набуваючи кольору крові і адаптуючись до її особливостей. Те ж саме відбувається, коли людина причащається Животворящих Христових Таїн – Божественних Тіла і Крові Спасителя, дивним чином на духовному рівні йде постійна переміна людської особистості.

Тут важливо усвідомити, що у наш час лунає критика на адресу Церкви Христової, звучить обурення щодо її діяльності. Однак це лише спроба очорнити боголюдський організм, – Храм Божий з боку сучасної вседозволеності, коли поки вдосталь їжі і багатств, а у випадку тривоги будемо звертатись до Бога, подібно як це відбулось у понад трирічну засуху за життя пророка Іллі (на війні атеїстів немає, і голод, піст допомагає прийти до тями). Коли лунають вибухи сотні, тисячі поранених і вбитих, там інша атмосфера царить. Церква як Дім Божий утворює свою певну богословську і духовну систему та атмосферу, як соціальний організм і в умовах доступності, відкритості суспільного життя кожен може відвідати той Храм, який йому до вподоби, близький по духу, коли зручно пристосовувати своє життя до системи критеріїв і вимог священнослужителя у міру свого духовного зростання. Сказано, на Страшному Суді люди будуть проклинати священнослужителів, що не зробили все від себе залежне задля справи людського спасіння, не перебували і не молились у Храмі постійно, коли вже обрали богорятівну місію людей на землі.

Особливості церковного життя безпосередньо впливають на державно-управлінські процеси. Причому соціально-економічні та ідеологічні умови особливим чином не позначаються на церковній атмосфері. Церква Христова одна, єдина і неподільна. Гріховна система просто не має ні природного, ні морального права на існування, у протилежному разі вона повинна переродитися з безблагодатної інституції у Церкву як боголюдський організм, яка також багато залежить від милості Божої, бажання протиставитись еретичним поглядам тощо. Свідченням безблагодатності Церкви є велика кількість храмів Європи, які тотально закриваються або перелаштовуються під найрізноманітніші установи, часто не християнського типу, що і є наслідком морального зубожіння народу. Тут пролягають дуже тонкі соціальні та богословські грані. Необхідно оглянутись у минуле, те, як жили християни у перші віки. Головне розвинути у собі бажання прибігати до покаяння, не оскверняти світ власними нечестивими справами.

Отримано 20.02.2022

УДК 316.62:351.74

Галина Вікторівна МУХІНА,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Маріуполь),

кандидат педагогічних наук, доцент;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8866-794X>

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ

Наголошено на важливості формування соціальної компетентності майбутніх поліцейських в межах реформування Національної поліції України. Проаналізовано шляхи формування soft skills (м'яких, гнучких навичок як складової частини соціальної компетентності особистості в умовах студентоцентрованого підходу до навчання.

Ключові слова: *соціальна компетентність, soft skills, м'які, гнучкі навички, поліцейський, студентоцентрований підхід.*

Сучасний період розвитку української держави характеризується змінами в різних сферах життя, зокрема й системними перетвореннями, які відбуваються в Національній поліції України. Одним із головних напрямів реформування української поліцейської системи є формування фахівців нової генерації, професійна діяльність яких спрямована не тільки на захист прав, свобод та інтересів громадян, а й на підвищення рівня довіри до поліцейського з боку громади. Сьогодні поліцейська діяльність змінює свій вектор, а саме стає більш орієнтованою